

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dal-
matinova 8 - Upra-
va: Beethovnova 6
N a r o č n i n a:
Letno 40 Din, pol-
letno 20 Din, četrt-
letno 10 Din - Če-
kovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 46

V LJUBLJANI, 31. DECEMBRA 1938

LETNIK II.

Srečno, zdravo in veselo novo letoželita vsem naročnikom, interesantom in čitateljem
„Slovenske besede“

Uredništvo in Uprava.

Dr. Dinko Puc:

Krenimo - na boljše!**V prihodnjem letu bomo morali pre-
usmeriti in podvojiti svoje delo**

Borba Jugoslovanov za svobodo je bila vsaj po večjem delu končana z zmago antante v svetovni vojni. Večina Srbov, Hrvatov in Slovencev se je združila v novi državi. Za nas Slovence se začel je šele od tega dne zgodovina samostojnega življenja.

Vse, kar je bilo prej, je samo povest hlapca Jerneja, ki je iskal svojo pravico. Beseda sedaj že preminilega slovenskega politika, «da smo tudi mi včasih krepko udarili s pestjo v zgodovino», je le skromen poskus, predložiti poraz kot zmago. Mi nismo nikdar udarjali s pestjo v zgodovino. Zgodovina naša je zgodovina življenja, trpljenja, sentimentalnosti in solzarenja. Znak krepkega narodnega življenja pa ni pasivnost, ampak so to dejanja, krepka, čvrsta, odločna in smotrna akcija! Teh smo vedno pogrešali: Razen dobe taborov in majniške deklaracije nimamo pokazati skoro ničesar. Res smo imeli včasih sposobne in velike može, toda njihov glas je ostal glas vprijočega v puščavi. Ljudskih mas niso potegnili za seboj.

Ali smo se Slovenci izpremenili v svobodi? Ako smo pravični, moramo priznati, da smo v Jugoslaviji ogromno napredovali. Toda zdi se, da je bil ta napredek bolj slučajen, naravna posledica osvobođenja, a ne plod sistematičnega našega dela. Podoba je, da je nam Slovincem še ostalo tudi po 20 letih osvobođenja mnogo tistih lastnosti, katere smo prinesli iz Avstrije in ki jih danes prav nič ne potrebujemo.

Po prvotnem navdušenju si nismo zavihali rokavov in šli na smotrno delo. Nismo začeli študirati miselnosti Hrvatov in Srbov; ne njihovih vrlin, ne njihovih napak. To se nam je zdelo nepotrebno, ker smo se od vsega začetka smatrali v svoji megalomaniji za najpametnejše. Slovenski kritikizem se je pojavil v najostrejši obliki, vse, kar smo videli, smo grajali, ker nam je bilo tuje.

Zagreb, ki ni bil večji od Ljubljane, jo je prekosil takoj prve mesece po prevratu ter postal trgovinsko in denarno središče za vse prečanske kraje. Naša narodna vlada je štitičila avstrijsko krono in zabranjevala uvoz prepotrebne blaga, ki bi ga dobili poceni za naš fižol. Bala se je, da bomo umrli od lakote in zaprvala je Koroško. Zaupala je v pravičnost zaveznikov in čakala, da ji bodo leteli pečeni piščanci v usta.

Beograd ni imel dovoljno intelligence. Toda imel je ljudi, ki so bili odločni, inicijativni, često tudi brezobzirni. Slovenci so jih prekašali po svoji izobrazbi, toda njihovih lastnosti niso imeli in zato niso uspeli.

V domači politiki se je ponavljala starodavna slovenska lastnost: Zavist in nezaupanje proti domačinu. Rajši tujca, kakor svojega človeka. Intrigantstvo je cvetelo na tihem, a javno smo se čudili, kako je mogoče, da centrala izrablja ta položaj in izigrava eno stran proti drugi.

V zunanji politiki smo se zanašali na velesile, češ, nam se ničesar zgoditi ne more. To zaupanje v velesile je šlo tako daleč, da smo dobili posebno strujo, ki je propagirala idejo samostojne Slovenije, samostojne slovenske države. češ, radi ohranitve evropskega ravnotežja bo taka država čuvana in spoštovana od vseh!

Na vseh poljih opažamo pri nas skozi vseh 20 let Jugoslavije rdečo nit naivnosti. Ta naivnost je tako velika, da je zanj olajševalna okolnost samo ta, da je prešla vsaj v nekaterih stvareh, zlasti v gledanju na zunanjo politiko, tudi na brate Hrvate.

Morda nas bo prihodnje leto nekoliko izučilo, nas in Hrvate. Važna je Slovenija, važna je Hrvaška, toda še važnejša je Jugoslavija. Če brez Slovencev in Hrvatov ni Jugoslavije, je še bolj gotovo, da brez Jugoslavije ne bo ne Slovencev, ne Hrvatov, marveč le brezpravna raja. Zato bo treba v bodočnosti izpremeniti našo taktiko: Vse naše delo naj bo posvečeno najprej moči Jugoslavije, potem šele našim slovenskim interesom. Zanašati se na tujo pomoč, je prazna nada. Zavedajmo se, da stopamo v dobo, v kateri pojde za našo eksistenco in da se bomo morali morda boriti za svojo svobodo. Zavedajmo se pa tudi, da jo bomo mogli ohraniti le z lastno močjo in lastnimi žrtvami!

Dr. M. Korun:

„Slovenska beseda“**Naloge in cilji novega društva
za uspešno delo in občo korist**

V Ljubljani se bo ustanovilo v teku prihodnjega meseca, z delokrogom za vso Slovenijo, nepolitično društvo «Slovenska beseda». Pravila, ki jih objavljamo v izveščku na drugem mestu, je banska uprava že potrdila.

Društvo ima precej široko zamišljen okvir. Predvsem naj zbira one Slovence, ki čutijo potrebo, da na sestankih in predavanjih razpravljajo, — izven okvira dnevne politike —, o onih problemih, ki so najaktualnejši: o našem zedinjenju ter gospodarskem, socialnem in kulturnem sožitju Slovencev, Hrvatov in Srbov v tej skupnosti. Ni važno samo razmotrivati današnje sožitje v navedenih smereh, temveč je še važnejše razgovarjati se o problemih, ko se nam obetajo samouprave, ki naj postavijo nove temelje našemu skupnemu življenju.

Naš tednik «Slovenska beseda» je o teh stvareh doslej že ponovno pisal, seveda dostikrat bolj s političnega vidika. Vendar je vsak naš prijatelj mogel že iz teh objav videti, da gre za zelo zamotana vprašanja, ki jih široki krogi, — črpajoči svoje znanje ponajveč iz političnih časopisov, ki gledajo vse s strankarskih gledišč —, v bistvu ne razumejo ali le površno razumejo. Politično časopisje ne tolmači svojemu bralcu osnovnih pojmov in vsestranskih razlag onega, o čemur piše, a to, kar je najvažnejše, mu ne more nuditi prilike za diskusijo, medsebojno povpraševanje in razjasnjevanje tega, kar kdo želi izvesti, kar mu je nejasno in o čemur čuti potrebo, biti bolje poučen. Za mnogo nas so pojmi: Narodno edinstvo, državno edinstvo, samouprava, avtonomija, federacija, — da navedemo tiste, ki kar mrgoliijo po zraku —, politični pojmi, dnevne krilatice; kaj vsebujejo, kaj pomenijo, kako jih znanost razlaga, to nam ostaja zaprto. Kako izgleda enotno, samoupravno, federativno urejena država, kake verjetnosti, možnosti za razvoj kulturnega, gospodarskega, socialnega življenja naroda nudijo te razne državne oblike, to vedeti nam bo koristno. To naj nam na poljudno-znanstven način posreduje društvo.

Toda še eno nalogo ima društvo in sicer, kakor pravijo dobesedno društvena pravila: «Propagirati med člani in na zunanja načela medsebojne strpnosti, predvsem v kulturnih vprašanjih.»

Dočim je prvo načrtana naloga društva poljudno-znanstvena, je ta druga, — in ne manj važna! —, izrecno kulturno-vzgojna. Vsi vemo, da vlada v naši ožji in širši domovini duh medsebojne nestrpnosti, ki onemogoča vsako skupno nastopanje za cilje, ki so nam vsem skupni. Vemo tudi, da ima nestrpnost za posledico surovost v besedi in dejanju. Naša polpretekla zgodovina je polna takih

dejstev, pa tudi neuspehov, ki so posledica medsebojne nestrpnosti. Toda tudi v ostalem svetu se postavljajo in propagirajo načela s tako ostro in nestrpnostjo, da odrekajo nasprotniku ne le pravico do izražanja njegovega svetovnega nazora, temveč celo do telesnega obstanka.

Proti tej nečlovečanski nestrpnosti je treba postaviti in izvajati nauk strpnosti, človečanstva, medsebojnega spoštovanja in pravice za vsakogar, da izpove-

duje in se bori za svoja načela. Posebno nam Slovincem, maloštevilnim in postavljenim na močnem prepihu evropske politike, živčim v državi, ki ima tako pester posebnosti in zato toliko različnih pogledov na svetovno-nazorna in dnevna vprašanja, je potrebna medsebojna strpnost, ki sicer pozdravlja zdravo medsebojno borbo načel, toda spoštuje in ceni vsako drugo prepričanje enako, kakor ceni in spoštuje svoje. Le tako bomo mogli Slovenci pred svetom obstati! K temu delu naj priinese naše društvo svoj delež!

Naj bo torej delovanje «Slovenske besede» v okviru njene delokroga uspešno in koristno za člane in za vse naše javno življenje!

Bodimo optimisti**V optimizmu leži rešitev vseh
življenjskih vprašanj sveta**

Iz pretežne večine jugoslovanskega tiska, predvsem pa iz strokovnih gospodarskih listov, veje v zadnji dobi nov duh, ki odklanja pesimizem in prazno jadikovanje, ki pa nasprotno nakazuje nove smernice za bodoče delo in življenje in ki skuša navdahniti vso jugoslovansko javnost s koristnim in blagohotnim optimizmom. Kakor smo to delali vedno doslej, tako smatramo danes za svojo dolžnost, da tudi mi vztrajamo na tej pravi, ravni poti, čeprav se v svojem poslanstvu marsikdaj ne moremo, pa tudi ne smemo izogniti včasih morda neprijetni, pa upravičeni kritiki tega ali onega v našem državnem in narodnem življenju in gospodarstvu. Ob vstopu v novo leto hočemo še nadalje stati v prvih vrstah onih konstruktivnih narodnih plasti, ki so bile doslej sicer res da v manjšini, katerih delo in sadovi pa so vendar vedno dokazovali zmago in bodo neizogibno zmagovati tudi v bodoče. Ne manjka nam volje in poguma, naše moči so zdrave, polne in tudi pripravljene, da vsak trenutek sprejmejo še tako težko in dvomljivo borbo z vsemi onimi, ki se nadejo ali ne morejo živeti v sodobno, napredno in resno življenje. Naša pot gre neprestano le naprej in kvišku, k duhovnemu in materialnemu napredku, pa čeprav se skušajo temu z vsemi mogočimi in nemogočimi sredstvi upirati mnogi nazadnjaki in žalostni predstavniki težke preteklosti neveselega spomina.

Čvrst in zanesljiv je naš korak iz zaostale in motne preteklosti v lepšo, vedrejšo bodočnost. Nikdar ni mogla v nas umreti in ugasniti trdna, globoka vera v največjo resnico, da je močna, složna in dobro urejena Jugoslavija edino in najmočnejše jamstvo za boljšo bodočnost vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Potreba take trdne, neomahljive vere je nujna danes nedvomno še mnogo bolj, kakor kdaj prej, saj vidimo s široko odprtimi očmi jasno pred seboj, da je sedanjost zelo težka in polna sumljivih pojavov, dejstev, dogodkov in vprašanj, ki so vse prej, kakor razveseljiva.

Namesto, da bi ljudje živeli v miru, ljubezni in sreči, vidimo povsod v svetu nemir, sovraštvo, zavist in skrajno pomanjkanje ljubezni do bližnjega. Na sebi in okrog sebe čutimo, kako prevladuje v življenju kruti egoizem, ki so se mu pridružili še mučna negotovost, nezaupanje, neodločnost in strah, ki streme za tem, da bi v ljudeh docela ubili vsak optimizem in da bi zmagala zlovesča fatalistična filozofija po geslih: «Ko nas ne bo več, naj pa gre vse k vruglu», oziroma: «Slabše itak ne more biti, kakor ž. je!»

Taka in podobna gesla osvaja vedno večje in vedno širše ljudske množice. Namesto pozitivnega oznanjevanja delavnosti, reda, verovanja, upanja, ljubezni in borbenosti za vse, kar je dobrega in lepega, se širita danes po svetu zlohotna malodušnost in zagrenjenost. Še morda nikdar se ni svet tako slepil in nasičeval z vsakovrstnimi lažmi in utopijami, kakor se danes. Pod imenom raznovrstnih razgovorov, pogajanj, dogovorov, konferenc, paktov, organizacij, proučevanj, resolucij, prestižov, sporazumov in obljub se skrivajo nevarni bacili in strupene kali usodnih razočaranj in konfliktov, katerim se skoro ne dajo določiti in spoznati pravi začetek, razvoj, konec in definitivni rezultat.

Prav povsod so se vgnezdile in zastrahovale kot zagrobne pošasti neke sile temne preteklosti, ki ne dopuščajo, da bi upravičeno in na normalen način prevzele vodstvo in inicijativno v svoje roke pozitivne sile sedanjosti, ki bi edine, ker so pač sodobne, mogle po evlucijski poti pripraviti teren za one sile srečnejše bodočnosti, ki bodo edine mogle in morale končno obnoviti svet in napotiti človeštvo k višjim, boljšim in lepšim življenjskim ciljem.

To, kar smo navedli, je bistvo in jedro današnjih razmer v svetu, ki hote ali nehoti opravičujejo splošno vznemirjenost, v kateri danes trepetajo človeštvo. Ta vsesplošna vznemirjenost sveta pa zadeva seveda tudi nas in le naš živahni temperament pomaga, da se v tej vznemirjenosti dostikrat močno pretirava.

To pesimistično pretiravanje zlasti ni na mestu v trenutku, ko gre za specialno naše, jugoslovanske razmere in zadeve.

Navadili smo se, da vse preveč tarnamo in stokamo, da vse preveč skrbno iščemo vse mogoče težave in krize. Kar nekako v modo smo uvedli mrk pogled in težke, bridke besede, tako, da marsikdaj brez vsakega vzroka sami sebi in svoji okolici naravnost sugeriramo negativni in obče škodljivi pesimizem. To pa je ogromno zlo, ki nam škoduje mnogo bolj, kakor pa vse dejanske težave in za katerega ne moremo najti prav nobenega opravičila, če stvar le nekoliko natančneje in objektivneje pregledamo in presodimo.

Ce smo res objektivni in resni, potem moramo brezpogojno ugotoviti in priznati, da v Jugoslaviji kljub vsem našim razmeram in neprilikam vendarle napredujemo. Vzmimo pogled kamorkoli, reči moramo odkrito iz srca, da smo že daleč naprej od štopinj, ki smo jih hodili pred dvajsetimi ali tridesetimi leti. Priznati tudi moramo, da se je naredilo v dvajsetih letih naše samostojne države res mnogo koristnega in dobrega, čeprav tudi težkih napak in škod ne manjka. Da je to res, ne morejo potrditi le duševni slepci in podležji. Dosedanje življenje v svobodni državi in pa vse ono, kar smo doslej srečno prebrodili oziroma še preživljamo, kakor tudi dejstvo, da smo prav v zadnjih letih tako politično, kakor gospodarsko postali močnejši, bolj spoštovani in potrebnejši, kakor smo bili kdajkoli poprej v svetu, in pa končno še dejstvo, da proces političnega, gospodar-

skega, socialnega in kulturnega razvijanja pri nas sicer zaenkrat še počasi, pa vendarle sigurno napreduje, — vse to nas ne le opravičuje za naš notranji optimizem, temveč nas navdaja tudi s trdno vero in upanjem, da bomo bodoče leto preživeli vendar v lepših, srečnejših in veselejših razmerah.

Pri tem pa ne smemo držati svojih rok navzkriž, temveč moramo vsi kakor en moč prijeti za stvarno in obče koristno delo v duhu novega časa, ki imperativno določa, da more vsakdo le v kolektivni blaginji iskati in pričakovati uresničenje svojih interesov in ambicij. Harmonija med delom, konzumom in kapitalom more edina ustvariti nekaj trajnejšega, lepšega, boljšega in dovršenjšega, kakor je bilo in je ono, kar so ustvarjali in še ustvarjajo bivši in sedanjí časi, v katerih si predvsem gospodarski činitelji stojijo v najostrejši borbi nasproti in ko se žilavo trudijo, da bi zagospodarili drug nad drugim, pa čeprav preko mrtvih trupel. V tej harmoniji leži pravi ključ za reševanje vseh gospodarskih, političnih, socialnih in kulturnih vprašanj in problemov. In to tako pri nas doma, kakor povsod drugod v svetu.

V trdni veri, da bomo s složnim, pozitivnim delom vse gorje dosegli, se izjavljamo za skrajni optimizem. Mi smo optimisti! To smo pa predvsem zato, ker se zavedamo, da je optimizem ena izmed najmočnejših ustvarjajočih sil na svetu in leži le v njem rešitev vsega človeštva, posameznih narodov in slehernega zemljana.

česar sploh ni bilo in proti čemur se mora upreti še tako nedosleden človek. S tem svojim načrtnim radikalnim čiščenjem se pač niso mogli osloniti na najvažnejšo bitnost, na osrčje svojega naroda. Šli so slepo preko pravnih in etičnih vrednot naroda ter pomandrali še tako neznatne pojave, ki jim niso bili všeč.

Kaj so v tem svojem početju storili za narod? Skoro pet let so fantazirali o narodovih pravicah, zastupili in preplavili s papirnato nacionalističnimi frazami ozračje, istočasno pa bili odmaknjeni vsem življenjskim potrebam slovenskega človeka. Za-

to se je njihova aritmetična zgradba 11. decembra t. l. tudi dejansko zrušila do tal. Rešil se je lahko izpod teh ruševin le tisti, ki je še pravočasno spoznal, kam pelje taka pot!

Ko stopamo v novo leto, navdahnjeni z novimi močmi in prirojenim upanjem na lepšo bodočnost, moramo stremeti za tem, da se ustvari resnično narodovo sožitje, ki naj do konca prihodnjega leta stori samo eno nalogo: Likvidira naj do kraja vse tisto, kar je doslej razjedalo slovensko narodno telo in moč državne tvornosti.

Začetek je storjen in možnost je podana!

Domači pomenki

Poštno osebje

V teh dneh se je prav posebno pokazala potreba pomnožitve poštinih uslužbencev. Naši pismonoše so že v normalnih časih preobremenjeni, zlasti še, ker so jim sedaj naprtli še denarne dostavitve. O praznikih pa ti reževe v resnici ne zmorejo dela. Poštna uprava se ne more izgovarjati, da ni pošta donosna. Po njenih lastnih podatkih je imela lani 119 milijonov čistega dobička. Naloga ljubljanske poštne direkcije je, da predači ministrstvu neznošno stanje, zlasti v Ljubljani.

Dobra žetev

Letos smo pridelali v Jugoslaviji pšenice nad 30 milijonov metrskih stotov, skoro 30% več, kakor lanske leto.

Ječmena smo pridelali 4.200.000 met. stotov, rži 2.270.000 met. stotov, ovsa pa 3.260.000 met. stotov; tudi teh žitaric je bilo precej več, kakor lanske leto.

Tudi koruza je dobro obrodila, dasi končne številke še niso znane. Cent se jo na 44 milijonov metrskih stotov, to je nekoliko manj, kakor lani.

Te številke so uradne in upamo, da so zanesljive. Nepriljetno bi bilo, če bi se izkazalo, da smo zaradi napačnih statističnih podatkov zopet izvozili preveč žitaric, kakor se nam je to dogodilo lani.

Panameriška konferenca v Limi

Ameriški zunanji minister Hull je na tej konferenci med drugim izjavil: «Človeštvo ima danes izbirati med svobodo ali suženjstvom, redom ali anarhijo, napredkom ali reakcijo, civilizacijo ali barbarstvom. Republike ameriškega kontinenta morajo izjaviti jasno in glasno: Pri nas ni mesta za teorijo o nadvladanju enega stanu ali rase!»

Misli o svobodi

Zmaga in obstanek svobode nista dosegljiva brez dolge borbe, toda ta borba je vedno širša. Ustvaritelji politične svobode so brezdvomno tisti, ki so se borili za svobodo misli v znanosti, zlasti teologiji in prirodnih vedah. Brez Giordano Brunna in Galileja ne bi bilo Rousseauja, niti Voltaira. Svet bo imel toliko večjo možnost, da postane srečen, kolikor bo opiral vedno bolj svoje zakone in svoja dejanja na pravico, a ne na krivico. Kdor spoštuje razum, spoštuje tudi svobodo; le spoštovanje svobode pa more dati lepoto in vrednost življenja. (Angleški pravnik Laski.)

Ceste v Rusiji

Po nemškem vzgledu je tudi Rusija začela graditi široke avtomobilske ceste od svoje zapadne meje proti notranjosti. Gradi se zaenkrat baje 4200 km ceste.

Draginja narašča

Beograjski gospodarski tisk zopet obširno razpravlja o podražitvi življenjskih potrebščin v naši državi in pravi, da so prav vsi predmeti od dne do dne dražji. Tuji se pritožujejo, da nismo že daleč ne več tako cenena država, kakor smo bili še pred 2-3 leti. Indeks cen, ki ga redno vsak mesec objavlja Narodna banka, kaže, da je bilo letošnje leto eno najdražjih po letu 1930. Vzroki naraščanja draginje še niso zadostno raziskani. Po splošnem prepričanju je prišlo do take podražitve življenja pri nas zaradi nveliranja naših cen potom izvoza

Zunanja politika

V svetovnih zunanjepolitičnih dogodkih je vsa pozornost posvečena skrajno napetim odnosom med Italijo in Francijo, ki se z vsakim dnem poslabšujejo in vsi znaki že kažejo, da se približuje križa svojemu višku. Inspekcijsko potovanje francoskega ministrskega predsednika Daladierja v spremstvu velikega dela francoske vojne mornarice in mogočne skupine težkih bojnih letal v severnoafriške kolonije smatrajo v vsej Italiji za skrajno predrzno izzivanje. Z ozirom na ta duh in tako razpoloženje svet z zanimanjem in napetostjo pričakuje, kakšen efekt bo pokazal bližnji sestanek angleških državnikov Chamberlaina in lorda Halifaxa z Mussolinijem in Ciano v Rimu.

Pariški tisk je poln citatov iz italijanskih listov, ki povsem odkrito in najodločneje zahtevajo, da se Italiji takoj odstopijo nekatera francoska ozemlja, predvsem pa pristanišče Džibuti in Tunis. Rimski listi trdijo, da je Džibuti edino ugodno izhodišče iz Abesinije na morje, obenem pa poudarjajo, da Francozi nimajo več ničesar iskati v svoji dosednji koloniji Somali in v Džibutiju. Nekateri drugi fašistični listi naglašajo, da predstavlja Džibuti v današnji francoski posesti gnojen tvor na telesu italijanskega cesarstva v Abesiniji in da je ta tvor popolnoma dozorel. Zato ga je treba z energično operacijo prerezati in očistiti. V istem smislu trdi del fašističnega tiska, da bodo Francozi iz Džibutija v najkrajšem času pometani v morje.

V tem pogledu je francoski tisk mnogo mirnejši in zmernejši. Francoski oficijelni krogi izjavljajo, vsaj po navedbah listov, da ne more biti govora o kakem prostovoljnem odstopu katerekoli francoske posesti. Edino, kar bi se moglo storiti, toda le z dobro voljo in na prijateljski način, bi bile kake malenkostne mejne korekture v severnoafriških kolonijah in pa eventualen sporazum med obema državama glede eksploatacije železnice Džibuti-Addis Abeba ter mešane uprave pristanišča v Džibutiju.

V samem Džibutiju so priredili tamkajšnji Italijani v zadnjih dneh že več javnih in oboroženih demonstracij, zahtevajoč zasedbo mesta po italijanskih četah. Po nalogu svoje vlade so tudi že organizirali lastne krajevne fašije in odrekajo vsako pokorščino francoskim oblastvom. Zato je povsem razumljivo, da je francoska vlada zaprosila angleške ministre, da bi se na svoji poti v Rim zadržali nekaj ur tudi v Parizu, da bi na ta način francoska vlada prišla na jasno glede mišljenja in stališča Londona v primeru nepopuščanja Rima v njegovih zahtevah napram Parizu. Francozi pač hočejo za vsako ceno imeti trdno in čisto situacijo o zadržanju Angležev za čas pogajanj in razgovorov v Rimu, ker se očitno bojijo, da ne bi bili iznenadeni s še enim «Monakovim».

Tudi med Madžarsko in Češkoslovaško so postali odnosi močno napeti. Madžarski orožniki so namreč v nekem slovaškem kraju, ki je pripadel po dunajskem sporazumu Madžarski, v sveti noči in na božični praznik streljali na domačine, ki so prišli k polnočnici in k maši ter prepevali slovaške božične pesmi. Ubilo je bilo neko 17-letno dekle, več nevarno ranjenih kmetov se pa bori s smrtjo. Kakor vse kaže, ne vstopamo ravno v najbolj veselih razmerah v novo leto.

V. Vlahovič, Ljubljana:

Potreba prave besede

Stremeti moramo za tem, da bomo čimprej ustvarili resnično narodovo sožitje

Ob zatonu letošnjega leta, ko se bežno spominjamo na vse važnejše dogodke v notranjosti države in izven nje, nam skoro neopaženo prihaja pred oči življenjska bilanca naroda.

Vsak dober in skrben gospodar, ki hoče imeti točen pregled o uspehu svojega podjetja in vsaj približno izgled na jasnejšo prihodnost, mora vsaj enkrat v letu napraviti temeljit obračun čez svoje gospodarstvo.

Država kot celota naroda mora pa tudi po svojih pristojnih činiteljih, — le-ti pa po vesti svojega poslanstva —, imeti v vidu take letne preglede, če hoče v bodoče z uspehom izvajati svojo državno politiko.

V tem pogledu bi imeli marsikaj važnih dejstev, ki so se izne pomagalo, ker vzročne strani, ki bi jih morali pri taki eventualni kritiki obelodaniti, ne bi prinesle nikomur nobene koristi, ker so izvršena dejstva že za nami.

Ko tako ob slovesu letošnjega leta istočasno stopamo v novo leto, nas že prirojena življenjska vzmet navdaja s polnim optimizmom. Vseeno pa ni odveč, če ob tej tradicionalni priliki podčrtamo in naznačimo nekaj važih dejstev, ki so se izvršila v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta v notranjem političnem življenju naše države. Ta dejstva so se izvršila sicer v izumetničenem videzu «rešilne potrebe», vendar brez prave vrednosti in haska, ker je bila njihova vsebina vse kaj drugega, kakor pa plemenit namen navedenega gesla.

Ker so bili nekateri soudeleženci pri tej akciji tisti ljudje, ki so svoj čas v svojem javnem

delovanju prinesli narodu samo gorje in odprli pot nasilju in nezakonitosti, ni mogla ta «rešilna potreba» prejeti od naroda zupanja in moralne opore. Z veseljem pa ngotavljamo, da so se vse strasti nekaterih nedostopnih ljudi pri tej «rešilni potrebi» avtomatično izločile iz vplivne sile javnega življenja in da sta končno, čeprav ne v popolno zadovoljstvo, zmagala razum in nvidevnost nad ozkim krogom zakrknjenčev, ki so bili vedno le zlo in nesreča narodu in državi. Izhodišče iz te zagate, ki je grozila, je ustvarjeno. Kdor stopa v novo leto z dobro voljo in odločnim namenom, ugonobiti vse zle namere raznih špekulantov, temu sta zagotovljena zmaga in uspeh, ker je med narodom še vedno več takih, ki mislijo zdravo, kakor pa onih, ki si ne morejo izbiti z glave časov, ko je ljudstvo radi lastne brezbriznosti slepo sledilo njihovim pogubonosnim namenom in končno tudi dejstvom.

Ob takih prilikah ni odveč, če upremo svoj pogled nekoliko nazaj, ko je še gospodarila v državi znana ozka klika. Ta bi rada še danes učila politične morale vse one, ki so spoznali še o pravem času njihovo pogubonosno početje. V dneh svoje politične moči so začutili potrebo po ljudski sankciji in so prisilili narod pod geslom: «Gre za državol», da se z volitvami dejansko s silo izrazi za nadaljevanje razkrajalnega početja nekaj osebnosti, ki so strahovale celo lastne «nezanesljive» prišaste.

S takimi in podobnimi metodami je bil slovenski človek zadet na najobčutljivejšem mestu, ko je moral glasovati za nekaj,

Pravila

novega društva „Slovenska beseda“ v kraškem, bistvenem izvlečku

I. IME, SEDEŽ IN PODROČJE DRUŠTVA.

Čl. 1.

Društvo je nepolitično in se imenuje: «Slovenska beseda». Sedež društva je v Ljubljani. Društveno področje obsega ozemlje dravske banovine.

II. NALOGA DRUŠTVA IN SREDSTVA. S KATERIMI JO DOSEGA.

Čl. 2.

Društvo ima namen:

- a) zbirati in raziskovati dejstva in pojave sodobnega gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja, zlasti dejstva in pojave, ki pospešujejo razvoj našega javnega življenja v smeri narodnega zedinjenja in ki ga v tej smeri ovirajo —;
- b) pospeševati med svojimi člani stvarno ekonomsko in socijološko znanje in vzbujati zanimanje za proučevanje gospodarskih, socialnih in kulturnih problemov;
- c) propagirati med člani in na zunanje načelo medsebojne strpnosti, predvsem v kulturnih vprašanjih.

Čl. 3.

Društvo dosega svoj namen:

- a) s prirejanjem predavanj, diskusij, konferenc, ustnih in pismenih anket in tečajev;
- b) z izdajanjem publikacij in periodičnih tiskovin;
- c) z zbiranjem statistike in z ustanovitvijo čitalnic, knjižnic in arhiva;
- č) z oskrbovanjem svojih članov s strokovnimi knjigami in časopisi;

d) z društvenimi sestanki in družabnimi prireditvami.

V svrhu organizacije dela ustanavlja društvo za posamezne stroke svojega področja odseke in za člane, stanujoče izven Ljubljane, poverjeništa, po potrebi tudi podružnice. Odseki in poverjeništa so tehnični organi društva, ki delujejo pod vodstvom in odgovornostjo društva po navodilih, ki jih društvo zanje izda.

Sredstva za doseg društvene namena se zbirajo iz pristopnine, članarine in prostovoljnih naklonil.

III. USTROJ UPRAVE IN NAČIN, KAKO SE V DRUŠTVU POLNOVELJAVNO SKLEPA.

Čl. 4.

Društveni organi so:

- a) občni zbor,
- b) odbor,
- c) eksekutiva,
- č) nadzorstvo,
- d) razsodišče.

IV. ODREDBE O VSTOPU V DRUŠTVO IN O IZSTOPU.

Čl. 13.

Člani društva postanejo lahko fizične osebe jugoslovanske (slovenske, hrvaške, srbske) narodnosti, ki se same preživljajo, in juridične osebe, če jih odbor sprejme in če plačajo pristopnino.

*

Vljudo prosimo vse naše somišljenike in prijatelje, da takoj priglasiijo svoj vstop v društvo v pisarni «Slovenske besede» v Ljubljani, Beethovnova ulica št. 6.

ter trohniijo in propadajo, radi česar trpimo ogromno in neprecenljivo škodo.

Ponovno je imela naša javnost priložnost, da se prepriča o vseh velikih in neštetihi koristih, ki jih je za vse naše narodno gospodarstvo storila industrija «Bata» v Borovu, ki predstavlja izredno pomembnega činitelja v našem gospodarskem življenju, razen tega pa igra še tudi izrazito pionirsko vlogo v naši industrijalizaciji, prože iz dneva v dan nove smernice, kako je treba delati in po kateri poti je treba hoditi pri ustvarjanju našega novega gospodarstva, mladega, zdravega, zanosnega in krepkega, to je onega idealnega gospodarstva, ki bo vsakomur omogočilo srečno in zadovoljno življenje ter pravo blagostanje ob kulturnem, gospodarskem, socialnem in splošnem napredku. Ozmimo se le na orjaško zgrajene veletovarne čevljev, galoš,

v pogledu higijene, obleke in obutve preživljali v skrajni bedi svoje nečloveško življenje, tam, kjer so bila do včeraj velika močvirja, v katerih je kraljevala s strupenimi komarji nekronana kraljica malarija, tam je ustvarilo podjetje «Bata» takorekoč čez noč ogromne vzorne plantaže bombaža, soje, solnčnic, ricinusa in še mnogih drugih potrebnih industrijskih rastlin. V lastnih opekarnah izdeluje opeko in gradi povsod moderna stanovanjska poslopja, z vodovodom in kopalnicami, kar najudobnejše in najbolj higijeno urejena, v katerih so našli domačini in priseljenci res zdrava in prijetna domovanja. Legla komarjev in malarije so izginila in na poljih ni več videti primitivnih lesenih, srednjeveških plugov. Povsod je zaplulo vedro, zdravo in delovno življenje.

Tako je podjetje «Bata» v teh zapuščenih krajih, odrezanih od sveta, res «Bogu za hrbtom», v katerih pa vlada blago sredozemsko podnebje nad rodovitno zemljo, ustvarilo za našo državo in njeno industrijo one važne življenjske pogoje, zaradi katerih so morali drugi narodi pošiljati svoje pionirje celo na druge kontinente, v afriške, indijske, avstralske, ameriške, azijske in druge kolonije. Gospodarski pomen «Batove» kolonije v strumski kotlini bo torej za vse naše gospodarstvo res več, kakor samo blagodejen. Tako bo na pr. naš uvoz bombaža odstopil svoje mesto domačemu pridelku bombaža za kritje potreb naše do-

mače tekstilne industrije, vsled česar bo postala naša trgovinska bilanca mnogo aktivnejša. Isto bo tudi z mnogimi drugimi industrijskimi rastlinami. Kakor vse kaže, se bomo v tem pogledu popolnoma emancipirali od inozemstva.

Poleg te velepomembne svoje naloge pa vrši podjetje «Bata» v teh krajih tudi nič manj važno in hvalevredno kulturno in civilizacijsko misijo. V okviru svoje ekonomije je ustanovila vzorne drevesnice, vrtnarije, ogledne kmetijske postaje, selekcijske živinorejske postaje, vzorne vinograde, regulira reke, potoke in hudournike, kanalizira močvirne predele itd. Z dosedanjimi regulacijskimi deli je že osušilo in pripraviilo za obdelovanje nad 1000 hektarjev najrodovitnejše zemlje. Domačini se vzgajajo v umnem in naprednem gospodarstvu, premnogi med njimi so se rešili trajne brezposelnosti in so dobili svoj obilen, stalen in dober kruh. Tudi nova, moderna šola se že gradi po zaslugi «Bate», iz tal pa rastejo tudi že prvi začetki lepih parkov, drevoredov, gozdičev, športnih igrišč itd. Prepričani smo, da bo svetli vzgled «Bate» v strumski kotlini rodil v občo narodno korist one bogate sadove, ki so pri takem delu, na taki organizatorični podlagi in ob takih stvarnih pogojih res ne le možni, temveč neizogibni. Jasno nam je pa tudi, da bo temu vzgledu «Bate» sledilo prav kmalu še nebroj drugih jugoslovanskih krajev v vseh banovinah.

G. TOMA MAKSIMOVIĆ,
generalni direktor «Bate»

škornjev, nogavic, copat, gumastih igrač in vseh v to stroko spadajočih izdelkov v Borovu pri Vukovaru ob Donavi, kjer so se še pred kratkimi leti razprostirale zgolj močvirnate poljane, njive in puste goščave. Tamkaj je v krasno urejenih, najmodernejše zgrajenih in opremljenih delavnicah, v značnih, skrajno higijeničnih in komfortnih stanovanjih ob vzornu napredni šoli, kinu, prosvetnih dvoranah, športnih igriščih in kopališčih, parkih in nasadih, asfaltiranih cestah in železniških progah ter sijajnem letališču zaplulo novo, napredno življenje. hiteče po poti in vzgledih najmodernejših industrijskih naselbin in mest, kakor jih najdemo na pr. v Zlinu na Češkoslovaškem, v Angliji, Nemčiji, Ameriki, Italiji in drugod po civiliziranem svetu. Tam res diha vse, mrtva in živa priroda, v duhu novega časa, sreče, zadovoljstva, napredka in blagostanja.

Toda «Batovo» podjetje nam ne služi le za vzgled, kako naj dela vsaka pravilno organizirana industrija, temveč je pričelo s svojimi vodilnimi ljudmi, katerim stoji na čelu širokopotezni in agilni generalni direktor gosp. Toma Maksimović, z velikimi napori podrobno delo na preorientaciji našega poljedelstva v duhu ustvarjanja zdravih temeljev za čim tesnejše sodelovanje kmetijstva in industrije pri nas. Predvsem gre za velikopotezno gojenje in pridelovanje raznih industrijskih rastlin, ki naj nadomestijo ogromni uvoz surovin ali nadomestkov iz tujine. V ta namen je podjetje «Bata» kupilo velikanska zemljišča v okolici Strumice v Macedoniji in jih pričelo s pomočjo najmodernejših strojev in traktorjev obdelovati v plodna polja. Tam, kjer je bilo še do včeraj videti zgolj nerodovitne planjave, kjer so redki prebivalci v ilovnatih, nizkih kočicah brez svetlobe in zraka ter v skrajni zanemarjenosti

Nova Češkoslovaška

ima 98.912 kvadratnih kilometrov površine in nad 10 milijonov prebivalcev

Državni statistični urad v Prahi je objavil seznam vseh občin in okrajev, ki so pripadli Nemčiji, Madžarski in Poljski ter je dodal tudi pregled sedanega ozemlja Češkoslovaške, kakor tudi nekaj podatkov o številu prebivalcev, seveda na podlagi ljudskega štetja od 1. decembra leta 1930. Prejšnja Češkoslovaška republika je merila 140.508 kvadratnih kilometrov; od tega je pripadlo na Češko 52.062 km², na Moravsko in Šlezijo 26.808 kvadratnih kilometrov, na Slovaško 49.021 km² in na Podkarpatsko Rusijo 12.617 km². Sosednjim državam je bila v letošnjem oktobru in novembru odstopljena skoro tretjina ozemlja prejšnje republike in se je s tem sedanja Češkoslovaška skrčila na 98.912 km². Med evropskimi državami je bila poprej Češkoslovaška na trinajestem mestu po velikosti svojega ozemlja, danes je pa na sedemnajstem.

Evropske države stoje z ozirom na svoj teritorij v naslednjem vrstnem redu: 1. Evropski del Sovjetske Rusije 5.998.000 kvadratnih kilometrov; 2. Nemčija 583.262 km²; Francija 550.986 kvadratnih kilometrov; 4. Španija 503.000 km²; 5. Švedska 448.439 kvadratnih kilometrov; 6. Poljska 389.476 km²; 7. Finska 338.217 kvadratnih kilometrov; 8. Norveška 323.795 km²; 9. Italija 310.133 km²; 10. Rumunija 294 tisoč 967 km²; 11. Jugoslavija 248.665 km²; 12. Anglija 244.734 kvadratnih kilometrov; 13. Grčija 130.199 km²; 14. Madžarska 104.866 km²; 15. Bolgarska 103 tisoč 146 km²; 16. Islandija 102.819 kvadratnih kilometrov; 17. Češkoslovaška 98.912 km²; 18. Portugalska 92.100 km²; 19. Irska 68.895 km²; 20. Letonska 63.795 kvadratnih kilometrov; 21. Litva 55.670 km²; 22. Estonka 47.549 kvadratnih kilometrov; 23. Danska 44.330 km²; 24. Švica 41.295 kvadratnih kilometrov; 25. Nizo-

zemska 34.222 km²; 26. Belgija 30.447 km²; 27. Albanija 27.539 kvadratnih kilometrov; 28. Evropski del Turčije 23.795 km²; 29. Luksemburg 2.586 km² in še pet najmanjših evropskih držav (Andora, San Marino, Liechtenstein, Monaco in Vatikan) s prav malenkostno površino.

Od novega ozemlja Češkoslovaške odpade na češke dežele 49.362 km² (od tega na Češko 32.441 km², na Moravsko in Šlezijo pa 16.921 km²), na Slovaško 38.456 km² in na Podkarpatsko Rusijo 11.094 km². Od Češke je bilo odstopljenih sosednjim državam 19.621 km², od Moravske in Šlezije 9.887 km², od Slovaške 10.565 km² in od Podkarpatske Rusije 1.523 km². Prejšnja Češkoslovaška republika je imela ob ljudskem štetju leta 1930, točno 14.729.536 duš; na sedanjem zmanjšanem ozemlju Češkoslovaške republike je živel takrat 9.807.096 ljudi in je tako prebivalo v odstopljenih krajih približno 33 % prebivalcev. Če upoštevamo, da je od ljudskega štetja leta 1930, preteklo že osem let, moremo z gotovostjo sklepati, da ima nova Češkoslovaška nad deset milijonov prebivalcev.

Po gornjih statističnih podatkih je odpadlo na sedanjem češkoslovaškem ozemlju na češkoslovaško narodnost 8.527.154 duš, na rusko-ukrajinsko 512.289, na nemško 377.830, na madžarsko 100.379, na poljsko 4.157 in na žide 126.310.

S spremembo ozemlja republike se je seveda močno izpremenil tudi odstotek narodnih manjšin. Nemška narodna manjšina, ki je znašala poprej na vsem ozemlju republike 22 %, znaša sedaj komaj še 3,9 %, madžarska manjšina poprej 15,9 %, danes le še 4,75 %, poljska je padla na manj, kakor pol odstotka, enako sliko pa nudijo danes na Češkoslovaškem tudi židi.

Lep zgled napredka

Na vzorih podjetja „Bate“ se lahko marsikaj koristnega naučimo

Naše poljedelstvo, ki še vedno zaposluje ogromen del našega prebivalstva, mora nedvomno kreniti po novih, drugačnih potih, če hočemo doseči izboljšanje naših gospodarskih razmer vobče, s tem pa tudi dvig kulturnega, socialnega, gospodarskega in zdravstvenega standarda vsega našega delovnega ljudstva. Toda, doslej smo mogli že v neštetihi primerih kar najjasnejše in najočividnejše spoznati, kako težko delo predstavlja ves trud na dviganju naše gospodarske proizvodnje zaradi gotovih, izjemno neugodnih in skoro neprestanih vzrokov in pogojev, ki igrajo prevladujočo vlogo v zmožnosti naše poljedelske proizvodnje, zlasti pa v delu na povzdigi te zmožnosti.

V ilustracijo tega naj nam bo dovolj, da opozorimo na dejstvo, da znaša vsakoletni naravni prirastek jugoslovanskega prebivalstva okrog 150.000 duš, radi česar bi naša gospodarska moč morala vsebovati dejanske možnosti, da bi temu rednemu prirastku nudila dovolj dela in zaslužka. Nastaja vprašanje, ali je tega zmožno naše slabo organizirano poljedelstvo, ki še danes ni v stanju, da bi nudilo kruh in zaslužek onemu ogromnemu številu državljanov, ki so se posvetili kmetijstvu. Razen tega je tudi res, da naš kmet še danes nima niti približno zadosti zemlje za obdelovanje. Na slehernege kmečkega prebivalca pri nas odpade danes povprečno okrog 3 hektarje plodne zemlje, kar kaže, da na takem majhnem posestvu ni mogoče živeti, temveč da je treba iskati nove vire za za-

gotovitev dela, zaslužka in ostalih pogojev za življenje našega podeželskega ljudstva in za njegov kulturni, socialni, gospodarski in zdravstveni dvig.

Presežek naše kmečke delovne sile je danes mrtva postavka v bilanci našega narodnega gospodarstva zato, ker ta delovna sila ne more najti pravih in zadostnih virov za svoje delo in zaslužek, s čimer naj bi postala pozitiven in ustvarjajoč činitelj v skupni borbi za dvig, napredek in ozdravljenje vsega našega gospodarstva. To je zelo žalostno dejstvo, ki ga je treba temeljito premisliti in ga upoštevati res kot težak odraz naše gospodarske sodobnosti.

V takem položaju se vedno bolj vsiljuje potreba intenzivne, pa tudi prevdarne industrijalizacije naše države, to je one industrijalizacije, ki naj bi ustvarila vse pogoje in možnosti za nastop novega duha v našem narodnem gospodarstvu in novega ritma v našem gospodarskem življenju. Industrijalizacija bo, o čemur je vsak dvom odveč, zaposlila ogromen del onega presežka brezposelne kmečke delovne sile, ki danes ne more najti nobenih dohodkov v poljedelstvu in ki željno čaka, da bi postal stvaren in koristen činitelj v naši gospodarski obnovi. Razen tega bi bila z industrijalizacijo naše države utrta pot k prvotni vseh onih delavnosti, ki zadevajo v domeno industrije, bodisi posredno, bodisi neposredno: To je izkoriščanje naših rudnih zakladov, domačih surovin in domačih prirodnih bogastev, ki leže skoro vsa neizkoriščana

V novo leto!

Že v ivju ledenem izgublja se mrak,
v kristalih neštetih rdí prva zora;
v nov dan je namerjen naš trden korak
in volja odločna ne vidi odpora.

Priroda nabira si nove moči,
pod snegom počiva dolina in gora;
na delo pojđimo zdaj tudi vsi mi,
ker zdaj je naš čas in ne doba odmora!

Pred nami že čaka nešteto vprašanj,
milijone naj solz naša roka obriše;
življenja res novega veliki dan
naseli naj v srca se, v vse naše hiše!

Preneha med ljudstvi naj mrka zavist,
za vedno konča naj se težko trpljenje;
naš dan naj bo vedno ves vever in čist,
veselo in srečno bodoče življenje!

DOMA IN NA TUJEM

Francozi so pripravljeni

V nekem francoskem listu, ki stoji blizu vladi, smo brali: «Ton fašističnega tiska in značaj italijanskih revindikacij, ki vedno bolj naraščajo, nas silita, da moramo misliti na vsako eventualnost. Pred poldrugim mesecem smo dali vidno izražati svoji francoski moški odločnosti. Pri tem moramo za vsako ceno ostati. Francija je in mora biti vsak hip docela pripravljena za vsako eventualnost!»

Londonske „Times“

pišejo precej odločno: «Če nekateri narodi hočejo govoriti o sili, bo potrebno, da se tudi z njimi govori na isti način.»

Ne bo šlo lahko

Londonski «Daily Telegraph» piše med drugim o tuniškem problemu in o italijanskem apetitu nanj: «V Veliki Britaniji vedo, da je Bizerta eno redkih sredozemskih pristanišč, kjer se morejo varno zasedrati vse ladje angleške eskadre. Bizerta je močno utrjena in francosko-angleški generalni štab je o priliki svojih nedavnih razgovorov priznal, da predstavlja ta luka pomembnega činitelja za pomorsko obrambo dveh zavezniških vesilov.»

*

Božične šolske počitnice je prosvetno ministrstvo podaljšalo do vključno 9. januarja 1939.

Predsednik vlade in zunanji minister dr. Milan Stojadinović je odpotoval s svojo družino v inozemstvo, kjer bo prebil tudi še pravoslavne božične praznike. V času njegove odsotnosti ga zastopa prometni minister dr. Mehmed Spaho.

Bivši notranji minister dr. Anton Korošec je bil po svojem izstopu iz vlade odlikovan z najvišjim jugoslovanskim redom Karadjordjeve zvezde I. stopnje. Dr. Korošec je za božične praznike odpotoval v Grčijo.

Glavni volilni odbor v Beogradu že končuje svoje delo v posameznih sekcijah in bo dokončno zaključil vse volilno gradivo do 8. januarja.

Dosedanje naše poslaništvo v Bukarešti je bilo povzdignjeno v veleposlaništvo.

Za zagrebške reveže je naklonila vlada za božične praznike izredno podporo v znesku 100 tisoč dinarjev.

Predlog novega državnega proračuna za proračunsko leto 1939-40. je finančno ministrstvo že izdelalo in bodo izvršene prihodnje dni le še nekatere potrebne korekture.

Število gluhomemih v Jugoslaviji znaša nad 25.000 in se je pokazala nujna potreba, da zgradi država s sodelovanjem banovin in občin najmanj še 10 modernih zavodov za vzgojo in preskrbo gluhomemih otrok. Danes

imamo v Jugoslaviji samo 4 take zastarele domove, in sicer v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Jagodini.

Novo tovarno kisika je zgradil v Sisku sin pokojnega znane industrijca Miloš Teslić. Stroji so že prispeli iz Nemčije in bo pričela nova tovarna redno obratovati že prihodnjo pomlad.

Zimsko zelenjavo in sočivje pridelujemo že nekaj let v vedno večjem obsegu v Dalmaciji, tako, da nismo več navezani izključno le na italijanski uvoz, temveč celo mnogo izvažamo na dunajski in češkoslovaški trg. Letos se računa, da bo izvozila Dalmacija, predvsem splitska okolica, okrog 300 vagonov evetače, 40 vagonov solate, 60 vagonov graha in velike množine zgodnjega krompirja, ki so ga že začeli izkopavati zadnje dni.

Spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru I. in francoskemu zunanjemu ministru Barthouju sta že izdelana in ju bodo prihodnjo pomlad slovesno odkrili v Marseillu.

Notranje ministrstvo je prepovedalo v naši državi razširjanje lista «Napredek», ki izhaja v Sidneyu v Avstraliji.

Zadnja epidemija slinavke in parkljevke je povzročila samo v vrbaski banovini nad 35 milijonov dinarjev škode.

Posnemanja vreden vzgled je pokazala soproga zagrebškega župana gospa Pečičeva, ki je sama nabrala okrog znancev in prijateljev za zagrebške reveže kot zimsko pomoč čeden znesek 49.653 dinarjev.

Naše izseljenstvo. Iz statističnih uradnih podatkov je razvidno, da se je v preteklem letu izselilo iz Jugoslavije 16.000 naših državljanov v evropske države in okrog 5000 v Ameriko, Avstralijo in Južno Afriko. V istem razdobju se je vrnilo v domovino okrog 6000 oseb.

Železniški in avtobusni promet je moral biti začasno ustavljen v raznih krajih Jugoslavije zaradi velikih snežnih zameotov in hudega mraza, ki je nastopil zadnje dni. V Ljubljani smo imeli najnižjo temperaturo 25 stopinj Celzija pod ničlo, nasprotno pa je bila zračna temperatura v Dalmaciji zelo visoka za današnji čas. V Šibeniku je kazal termometer vse božične dni 20 stopinj Celzija nad ničlo in je v nekaterih krajih Dalmacije tudi deževalo.

Ravnatelj vseh higijenskih zavodov v državi so se zbrali na konferenco na Sušaku, kjer so sklepali o novih smernicah in o novi organizaciji higijenskega

dela med narodom. Vse njihove sklepe je minister za socialno politiko in narodno zdravje že potrdil. Važen je zlasti sklep, da se zgradi po državi cela vrsta novih zdravstvenih domov, ker področje vsakega doma narodnega zdravja ne bi smelo presežati števila 200.000 prebivalcev.

Znani parnik naše pomorske obrežne plovbe, ki nosi ponosno ime naše bele Ljubljane, se je na skrajno razburkanem morju ob pristajanju na Korčuli tako močno poškodoval, da so ga morali odvleči v popravilo v splitske ladjedelnice.

Dva senzacionalna samoumora je doživela Budimpešta. Zaradi najnovejših protizidovskih zakonov sta se usmrtila znani kirurg prof. dr. Liebermann in odvetnik dr. Geza Dombovary.

Tajno tiskarno v neki pečini na Vitoš planini je odkrila bolgarska policija. V tej tiskarni se je tiskal komunistični «Delavski list».

Sloviti češkoslovaški pisatelj Karel Čapek je umrl, star šele 48 let.

Klub optimistov je bil ustanovljen v Pragi z nalogo, da prepričuje svoje člane v trdni veri na boljšo bodočnost.

Italijanski zunanji minister grof Ciano bo obiskal Varšavo 10. februarja 1939.

Pričakovane božične amnestije za politične krivce v bivši Avstriji ni bilo. Tako je moral prebiti božične praznike v zaporih dunajske policije tudi še bivši kancelar dr. Šušnik.

Celoten arabski tisk, kakor tudi vsi listi egiptovske vlade najodločneje odklanjajo italijanske zahteve glede Sueskega prekopa.

Kitajski maršal Čangkajšek je napovedal za pričetek prihodnjega leta velikansko kitajsko ofenzivo, kakor je doslej svet še ni videl. V tej gigantski borbi bo nastopilo šest milijonov Kitajcev proti 600.000 Japoncem, ki imajo danes v rokah okupirano kitajsko ozemlje.

Žena maršala Čangkajška organizira žensko armado na Kitajskem in je z dosedanjimi rezultati zelo zadovoljna.

Vozne cene na italijanskih železnicah bodo z novim letom v potniškem prometu povišane za 20 odstotkov.

Zanimiva knjiga. Bivši predsednik Češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš bo v kratkem izdal novo knjigo pod naslovom «Narod se bori za svojo svobodo», v kateri bo objavil zelo važne in doslej še neznane dokumente, iz katerih bo mogoče pravilno razbrati in doumeti prave vzroke nedavne češkoslovaške katastrofe.

Nemška solidarnost. Za zimsko pomoč v Nemčiji je bilo letos s prostovoljnimi zbirkami nabranih 15.541.034 mark, to je za 80 odstotkov več, kakor pa so nabrali lani v stari Nemčiji.

Francoska tuniška uprava je obsodila italijanskega voditelja in fašističnega organizatorja v Tunisu Ubalda Reya na 3 mesece zapora in na denarno globo 500 frankov, ker je organiziral demonstracije proti francoskim oblastvom in je hujskal domačine k neredom in javnim nasilstvom.

Nemški gospodarski minister dr. Funk bo v kratkem odpotoval v London, kjer bo nadaljeval in najbrže tudi uspešno zaključil pogajanja, ki jih je nedavno tamkaj načel guverner nemške Narodne banke dr. Schacht.

Dočim vlada v vsej Rusiji in v srednji Evropi nezasiščen mraz, je v skandinavskih deželah in na evropskem skrajnem severu relativno še zelo toplo. V nordijskih krajih je padlo živo srebro šele eno samo stopinjo Celzija pod ničlo.

Bog Mars napreduje. Francosko vojno ministrstvo je ustanovilo nov armadni zbor, po številu 21., s sedežem v Strassbourgu in z nalogo, da se okrepi francoska vojska ob vzhodni meji.

Sto pravnih fakultet iz vsega sveta je o božičnih praznikih naslovilo na vest vsega človeštva apel, v katerem izražajo svoje ogorčenje in protest proti preganjanju ljudi zaradi vere, njihovega prepričanja in njihovega plemena.

Oboroževanje v nedogled. Predsednik Združenih severnoameriških držav Roosevelt bo zahteval na skorajšnjem zasedanju ameriškega parlamenta pooblastilo vladi, da nujno zgradi še 13.000 bojnih letal, ki jih potrebujejo Združene države za svojo obrambo spričo nezasiščenega oboroževanja Nemčije in Italije.

Na Madžarskem so navrtali zemljo doslej že na desetih krajih in obratujejo s črpalkami redno na sedmih krajih. Po uradnih podatkih dobivajo podjetja na Madžarskem na dan že po 200 ton nafte in se pričakuje, da bo krila Madžarska kmalu vso svojo potrebo na teh pogonskih sredstvih iz svojih vrelcev.

Rumunski zunanji minister Gafencu, ki je znan kot vnet zagovornik sodelovanja Rumunije z zahodnimi vesilami, je izjavil, da bo nadaljeval tradicionalno politiko lojalnosti in prijateljstva Rumunije z Anglijo.

Petrescu Comnen, bivši rumunski zunanji minister, je bil imenovan za rumunskega poslanca pri Vatikanu.

Za novega češkoslovaškega poslanika v Rimu je bil postavljen znani bivši legionar in sijajni poznavalec balkanskih razmer dr. Vlastimil Cermak.

Po Mussolinijevih stopinjah skuša že dolgo hoditi naša sosedna Madžarska. V zadnjem času je organiziralo «Madžarsko narodno združenje» potom svoje mediteranske sekcije cel niz predavanj o razvoju fašizma v Italiji v Budimpešti in pa na podeželju.

Zob za zob. Francoske oblasti so izgnale iz Francije italijanskega novinarja Huga Cheraldia, ravnatelja fašističnega lista «Italia Nuova», ki izhaja v Parizu. Ta ukrep se smatra kot odgovor francoske vlade na ne-

Autostrada Moskva-Minsk

Avtomobilska cesta, ki se sedaj gradi med Mosko in Minsk in ki veže glavno mesto Sovjetske Unije z glavnim mestom Bele Rusije v bližini poljske meje, predstavlja skoro popolnoma ravno črto v dolžini 693 kilometrov. Projektanti in graditelji te ceste so se potrudili, da so ji dali ravno smer in da bo čim krajša. In v resnici je nova cesta za dobrih 60 km krajša od železniške proge Moskva-Minsk, ki teče paralelno z njo. Autostrada Moskva-Minsk bo prva avtomobilska cesta te vrste v vsej Rusiji vobče. Od začetka do konca je zgrajena na nasipu, visokem marsikje kar po več metrov. Velike reke so premostene z novimi orjaškimi železobetonskimi mostovi. Nove ceste prav nič več ne ogražajo močvirja, ki se raztezajo okrog nje, ker so bila v vsej sosesčini izsušena še prej, preden so ceste pričeli nastipati in graditi. Nova velecesta ima prav povsod čvrste in trdne temelje. Na gradbenih delih je bilo zaposlenih samo inženirjev in tehnikov nad 3000. Borba proti vodi je zahtevala skoro 900 umetnih stavb in naprav, med katerimi je bilo predvsem treba položiti nešteto železobetonskih cevi, ki odvajajo vodo raznih studencev, potokov i. dr. Cesta bo v najkrajšem času izročena svojemu namenu. Ob vsej njeni

davni izgon znanega francoskega gledališkega kritika Emanuela Andisija iz Italije.

Glavna izvozna sezona, predvsem za tobak, smokve, sadje in suho grōzdje, se je že pred tedni pričela v Turčiji. V vseh glavnih turških pristaniščih je zasedrano množica trgovskih ladij, ki nakladajo navedene turške izvozne pridelke. Glavni kupec vsega blaga je Nemčija.

Zanimiv izum. Med različnimi iznajdbami avtarkijskega značaja v Italiji je bil nedavno zabeležen nov izum. Profesorju in doktorju kemije Benelliju se je posrečilo, da je iznašel način izdelovanja sintetičnega usnja, ki je docela podobno pravemu usnju.

Nova gospodarska struktura Češkoslovaške. V gospodarsko-političnem društvu v Pragi je imel prof. Rodač zanimivo predavanje o sedanjem gospodarskem položaju Češkoslovaške in je naglasil, da bo CSR ostala tudi še naprej agrarno-industrijska država. Na ozemlju republike se danes bavi 37,63% prebivalstva s poljedelstvom, dočim je 31,99% ljudi zaposlenih v industriji in obrti. Najtesnejše sodelovanje industrije in poljedelstva bo tudi v bodoče neizogibno. Češkoslovaška je izgubila z nesrečnim razkosanjem svojega ozemlja med drugim 75 odstotkov industrije stekla, 59,4 odst. industrije glasbenih instrumentov, 63% industr. igrač, 59,4% tekstilne industrije in 51,4% papirne industrije. Te izgube je mogoče nadomestiti le z izdatnim povečanjem vseh industrij, ki so ostale na sedanjem češkoslovaškem državnem ozemlju, kakor tudi z ustanavljanjem novih industrij, upoštevajoč pa pri tem usodno dejstvo, da so bili odvzeti CSR tudi glavni in najboljši premogovniki.

Od znanega Briand-Kellogovega pakta o svetovnem miru dalje, to se pravi zadnjih 10 let, je nado v vojnah v Južni Ameriki. Abesiniji, Španiji in na Kitajskem že okrog 2.500.000 ljudi, v vojne namene na samih bojiščih pa se je porabilo nad 500 milijard dinarjev.

Angleška vlada je izdala nujne širokopotezne sklepe glede obrambe in zavarovanja svojih pomorskih oporišč, s čimer si hoče zagotoviti svobodno morsko pot in zvezo z Indijo.

dolžini so postavili večje število bencinskih črpalk, avtomobilskih delavnic in popravilnic, hotelov in garaž. Z brzino kakih 100 kilometrov na uro bo dober avtomobilist prispel v 7- do 8 urah iz Moskve v Minsk oziroma obratno.

Boj proti raku

Poljski tisk poroča, da je rumunski zdravnik dr. Būlow v Černovicah iznašel novo metodo za zdravljenje raka. Zdravnik namreč trdi, da se da po njegovi metodi vsako rakasto obolenje docela ozdraviti. Tozadevni poskusi na živalih so povsem uspešni. V zadnjih dneh pa je izjavilo tudi več poljskih medicinskih učenjakov, da se jim je posrečilo ozdraviti več primerov te nevarne bolezni s pomočjo moških hormonov. V histološkem institutu varšavske univerze sta poljska učenjaka dr. Flachs in dr. Berr izvala rakasto obolenje na hišni miši, nato pa ga uspešno ozdravila. Listi ne objavljajo podrobnosti te nove metode, vendar trdijo, da je ta novi uspeh poljskih zdravnikov nepopisnega pomena za vse človeštvo. Ob tej priložnosti navajajo poljski listi, da umre na Poljskem vsako leto za rakom najmanj po 35.000 ljudi.

Poravnajte naročnino!

Poljske univerze

V poljskem tisku beremo v zadnjem času o velikih težavah, ki so nastale v celotnem poljskem šolstvu. Predvsem primanjkuje kvalificiranih učiteljskih moči in pa šol samih, zlasti v vzhodnih pokrajinah, kjer odpada marsikje na 10 do 15 velikih občin po ena meščanska oziroma popolna osemrazredna osnovna šola. Nivo in rezultati vseučiliških študij katastrofalno padajo.

Dočim je bilo v šolskem letu 1927-28. izdanih na vsem Poljskem še 249 doktorskih diplom, — kar je že itak malo —, je izšlo lani iz poljskih univerz komaj nekaj nad 100 mladih doktorjev. Silen padec beleži tudi že stalež študentov sam, tako v srednjih šolah, kakor tudi na vseučilišjih. Vzrok temu leži po mnenju poljskega tiska v stalnih nemirih na univerzah, kjer se akademska mladina posveča bolj političnim demonstracijam, kakor pa študi-

ranju in s tem seveda vedno bolj poslabšuje odnose med študenti in profesorji. Zaradi stalnih različnih demonstracij so univerze prav pogosto in za daljšo dobo zaprte, vsled česar najbolj trpi mladina nižjih slojev, ki bi pa rada zaradi svoje revščine študij čimprej dokončala. Tisk dalje opozarja na žalostno malenkostna materialna sredstva, s katerimi razpolaga poljska znanost, ki pa so z vsakim dnem manjša, zlasti zaradi raznih ne-

produktivnih prireditve, kakor je bil na pr. zadnji ponesrečen polet v stratosfero. Plače znanstvenih delavcev so nenavadno nizke in so skoro vsi profesorji primorani, da si poiščejo poleg svojega rednega poklica vsaj še po en postranski zaslužek, če se hočejo preživeti in znanstveno vsaj delno izpopolnjevati.

Nima sreče.

Luka govori sam s seboj:

«Nikdar nimam sreče z ženska-

mi! Ko sem se prvič oženil, mi je žena pobegnila čez leto dni. Oženil sem se drugič in zopet mi je žena čez leto dni ušla. Oženil sem se še tretjič, pa zopet nimam sreče. Minilo je prvo leto, minilo je še drugo leto, žena pa nikakor noče uiti...»

Gotovost.

«Ali si res gotova, da je Anica dvakrat starejša od tebe?»

«Seveda sem! Ko sem bila stara dve leti, je bilo njej štiri leta!»

Srečno in veselo novo leto žele tvrdke!

Srečno novo leto 1939

želi

PIVOVARNA „UNION“ D. D.

L J U B L J A N A

Gostilna

„NANA“

Ljubljana

KAREL IN ANGELA ROSENWIRTH

M. TIČAR, trgovina s papirjem

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 1

Sv. Petra cesta št. 26

Srečno novo leto 1939

želi in se priporoča

IGNAC ŽARGI MODNA TRGOVINA

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta

Ivan Rozina

(preje „Orient“)

BARVE IN LAKI

Ljubljana, Tyrševa cesta 14
Telefon 39-25

Boleslav Trpin

trgovina s sadnimi
in zelenjavnimi pridelki
in izdelki

Ljubljana

Pasaža Nebotičnika

OSVALD DOBEIC

modna trgovina

Ljubljana, Pred škofijo 15

JOSIP REBEK

splošno ključavničarstvo

LJUBLJANA

Cankarjevo nabrežje 9

VIKTOR MEDEN

VELEŽGANJARNA in TVORNICA LIKERJEV, RUMA,
VINJAKA IN BREZALKOHOLNIH PIJAČ

LJUBLJANA, Če'ovška cesta št. 10

Telefon 20-71

Srečno novo leto želita

Ivan in Frančiška Javornik

Ljubljana, Domobrnska 7.

Srečno in veselo Novo leto želi vsem svojim
gostom in odjemalcem za Gorenjske mlekarske
zadrage na Miklošičevi cesti št. 7

Fanika Žumer.

Srečno novo leto želi in se priporoča

MEDVED IVAN

sodarstvo

TACEN POD ŠMARNO GORO

Sedaj je čas

za naročilo družinskega časopisa

„PRIJATELJ“

Sporočite svoj naslov upravi
„PRIJATELJ“, Ljubljana, Dalma-
tinova 8/Sl., ki Vam pošlje eno
številko brezplačno na ogled.

Srečno in veselo novo leto 1939

želi

HOTEL SOČA

LJUBLJANA — Telefon 25-31

Cene prehrane v gostilni pri „LOVCU“

LJUBLJANA, Rimska cesta 24 - vogal Bleiweisova cesta 2

ZAJTRK ob 6. uri: Mleko, veliko, 1 din — Kava, velika, 2 din — Čaj 3 din
Ka-aba 2 din — Golaž, vampi, jetra, ledvice itd. 3 din — Razna
mrzla jedila in domače pecivo.

KOSILO od pol 12. do 15. ure, kuha se dvakrat: Zakuhana goveja ali umet-
na juha, 2 prikuhi po izbiri, goveje meso 3 do 6.50 din — Piška,
porecija 6 din — Dunajski ali pariški zrezki 5 din.

VEČERJA v mnogovrstni izbiri od 3—6 din.

Hrana se dostavi tudi na dom.

TOČIMO SAMO NARAVNA DOMAČA IN DALMATINSKA VINA.

Ekspress kava din 1.—.

Srečno NOVO LETO želimo vsem cenjenim gostom

MENZA Kolodvorska ulica 8

nudi cenj. gostom — vsakomur — VES DAN od 6. ure zjutraj do 21. ure
zvečer okusno, obilno in ceneno hrano.

Mleko, kavo, ka-abo, čaj, din 1.—, 2.—, 2.50, 3.—; gulaž, vampe, obaro,
jetra itd. din 3.—.

Palačinke z marelično marmelado din 1.—.

KOSILO od pol 12. do 15. ure se kuha 2 krat: zakuhana goveja juha ali
umetna juha, 2 prikuhi, goveje meso din 5.—, isto s pečenko ali
močnato din 7.50, isto s pečenko in močnato din 9.50, brezmesna
hrana din 2.— do 5.—.

VEČERJA od pol 18. do 21. ure: goveji ali telečji zrezki v omaki, dunajski
ali pariški zrezki din 4.—, pečen rajžlec, dušeno meso z makaroni
ali špageti, goveji ali telečji jezik v pikantni omaki, jajčne klobase,
segedinski gulaž, ogrsko zelje, pljučna pečenka v omaki, piška v pa-
priki itd. din 3.50. Žganci koruzni, ajdovi ali beli, dušen riž, raz-
lični cmoki, kompoti ali razne solate din 1.50, mlečna jedila din 2.50,
močnata jedila din 1.— do 2.—.

Hrana se dostavlja tudi na dom.

SREČNO NOVO LETO želimo vsem cenjenim gostom.

Trgovec

Ljubljana

Ivan Železnikar

GOSTILNA

PRI

„LEVU“

LJUBLJANA

Gospodarska cesta

Lekarna

Dr. G. Piccoli

Ljubljana

nasproti Nebotičnika

Jelčič Angelo

pleskarski mojster

Ljubljana-Šiška

Gostilna

RAŽEM

Ljubljana

Žabjak

Lovro Pičman

centralne kurjave, vodovodne
in sanitarne naprave. Plinovodi
in splošno kleparstvo.

Ljubljana, Ilirska ul. 15

MENCINGER M.

IN DRUG

družba z o. z.

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta št. 43

Srečno in veselo novo leto žele tvrdke:

SEMRAJC JANKO

gostilničar

PRI SV. KRIŽU

Delikatesna trgovina in vinarna

V. A. JANEŠ

Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 12

Telefon 34-35, 38-45

Radioval

LJUBLJANA

DALMATINOVA UL. 13

TELEFON ŠTEV. 33-63

Gostilna

Maček

Ljubljana, Cankarjevo nabrežje

PERKO MATIJA

mizarski mojster

LJUBLJANA-Šiška

Legat

špecerija
delikatesa in
zajtrkovalnica

Ljubljana, Miklošičeva 28 - Telefon št. 33-95

Gostilna

«ŠTRAJZEL»

Gostilna Možina

(Ivan Černe)

Ljubljana, Vidovdanska 24

Marn Josip

pleskarsko, sobo-in črkoslikarsko podjetje

Ljubljana, Wolfova 12 — telefon 30-68

Srečno in veselo
Novo leto 1939

želi

„SLAVIJA“

jugoslovanska zavarovalna banka d. d.

V LJUBLJANI

TELEFON ŠTEV. 21-76, 22-78

Fr. Zebal

Zaloga „Sla-dor“

žitne kave,

Ljubljana — Rudnik

Dolenjska cesta

GOSTILNA

pri

«SOKOLU»

LJUBLJANA

Pred školijo 18

Dovžan Ivan

dipl. krojačnica za
dame in gospode

Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 81

HLEBŠ

JAKOB

Pleskarsko in
silgarsko podjetje
družba z omejeno zavezo

LJUBLJANA

Cankarjevo nabrežje št. 21

Matko

trgovina
in gostilna

Soklič

Ljubljana-Trnovo

Špedicija in posredništvo

TURK

LJUBLJANA

JAKOB KAVČIČ

PARNA PEKARNA

LJUBLJANA — GRADIŠČE

Josip Eberle

juvelir

LJUBLJANA

Mestni trg 17

Gostilna „FIGOVEC“

LJUBLJANA, Tyrševa c.

Srečno in veselo novo leto 1939

želi svojim odjemalcem in prijateljem

Medić = Zankl

Tovarna olja in firneža,

lakov in barv, družba z o. z.

Ljubljana - Medvode, Maribor, Novi Sad

MIHELČIČ IVAN

elektrotehnično podjetje

Ljubljana, Borštnikov trg 1

Telefon števil. 27-04

Izvršuje elektroinstalacije za luč, moč
in signale. Dobava prvovrstnih proiz-
vodov tvrdke „Marelli-Milano motorji,
ventilatorji črpalke. Zahtevaje reference

„JUGOSLAVIJA“

največja domača delniška
zavarovalna družbaZavaruje: življenje, požar, vlomske tatvine, jamstvo, nezgode, transport, steklo,
toče, automobile in živino.* Lastne palače in zgradbe v Ljubljani — Aleksandrova cesta 11 in Gosposvetska cesta 4
ter nadalje v Beogradu, Zagrebu, Osijeku in Petrogradu. *Pojasnila daje Ravnateljstvo za Dravsko banovino v Ljubljani, Tyrševa cesta 15 (Telefon 25-71)
in vse njegove podružnice in krajevna zastopstva.